

opusdei.org

Vrlo ljudski, vrlo božanski (XI): Tada nam svijet govori

Umjerenost u želji za znanjem omogućuje nam da shvatimo najdublju istinu o svijetu i postanemo kontemplativne duše usred svijeta.

28.04.2022.

Postoji mnogo načina gledanja na istu stvar. Pogled profesionalnog fotografa uvelike se razlikuje od pogleda tjeskobnog proždrljivaca kada razmišlja o bogatoj hrani i

šarenim eksponatima raskošne gozbe. Ili da se okrenemo uobičajenijoj situaciji, naš način gledanja kada prelistavamo novinske naslove sasvim je drugačiji od načina na koji razmišljamo o zalasku sunca. Razlike između ovih načina gledanja nisu posljedica samo trenutnih okolnosti ili onoga što gledamo. Ono što ih razlikuje je nešto dublje, povezano s našim odnosom prema svijetu.

Sva propovijedanja svetog Josemarije potiču nas da budemo „kontemplativne duše, uronjene u brige svijeta.”^[1] Da bismo to učinili, moramo naučiti gledati na stvarnost na nov način: pogledom koji ne percipira samo jedan aspekt, „koristan fragment” onoga što je pred nama i koji ne nastoji jednostavno prisvojiti i posjedovati nešto. Kontemplativan pogled nije sebičan ili posesivan, on je transparentan, spokojan, susretljiv, velikodušan. Za

nekoga tko želi živjeti blizu Boga, bitno je naučiti gledati na ovaj način. Samo mijenjajući naš način gledanja na svijet, moći ćemo otkriti božanski sjaj u svemu oko nas i shvatiti najdublju istinu o stvarima i događajima; jer u *Bogu živimo, mičemo se i jesmo* (Dj17,28).

Predlažući moguće teme koje bi se mogle obraditi u formaciji mladih, utemeljitelj Opusa Dei napisao je: „Vanjsko mrtvljenje – uglavnom vid; nutarnje mrtvljenje – osobito radoznalost.”^[2] Ova dva aspekta, usko povezana s kontemplativnim životom, dio su kreposti umjerenosti u ograničavanju naše želje za znanjem, jedne od najdublje ukorijenjenih žudnji u ljudskoj prirodi. Riječ „umjerenost” u kolokvijalnom jeziku može podsjećati na ideju granice. No, kako Joseph Pieper ističe, latinska riječ *temperare* (od koje dolazi riječ „umjerenost”) označava čin slaganja

„različitih dijelova u jednu jedinstvenu i uređenu cjelinu.“^[3] Tko je umjeren u svojoj želji za znanjem ne apsorbira ga neposredno, nego uvijek nastoji ići dublje. To dovodi do otvorenog, pažljivog i tihog stava, koji nam omogućuje da dosegemo srž stvari. I tada nam svijet govori.

„Znatiželjan” pogled

Postoji način gledanja, koji još nije ograničen umjerenošću, a koji je poput leptira koji leti s cvijeta na cvijet. To je stav osobe koja gleda u nešto u minimalnom vremenu koje je potrebno da zadovolji svoju znatiželju i shvati što želi. Umjesto da nastoji sagledati svo bogatstvo stvarnosti, ovaj pogled traži trenutni užitek osjetilne percepcije ili prolazno uživanje u novim informacijama o svijetu. To je ono što sveti Ivan naziva "požudom očiju" (usp. *1 Iv 2,16*), a sveti Toma Akvinski će to, mnogo stoljeća kasnije, nazvati

curiositas.^[4] Za potonje, polarna suprotnost od *curiositas* bio bi *studiositas*, koji se sastoji u pronalaženju prave mjere – upravo kao dio umjerenosti – u našoj želji za znanjem. *Studiositas* ne nastoji jednostavno uspostaviti granicu; radije nastoji ukloniti prepreke koje nas sprječavaju da dublje upoznamo svijet te ne štedi na trudu i umoru kojeg svaki proces učenja podrazumijeva.

Prepuštanje ovoj "požudi očiju" može se činiti kao stav od male važnosti, koji utječe samo na periferiju našeg postojanja. Kakvu štetu mi može učiniti da širom otvorenih očiju idem svijetom, uživajući u svemu što mi se nudi? Međutim, poslušajmo Isusove riječi: *Oko je tijelu svjetiljka. Ako ti je dakle oko bistro, sve će tijelo tvoje biti svjetlo (Mt 6,22)*. Budući da oko osvjetljava cijelo naše biće, naš način gledanja utječe i na naše srce. Neumjerenost u našem načinu

gledanja, gotovo da to i ne shvaćamo, s vremenom se sve dublje ukorjenjuje u našem biću. Lako je prepoznati ovu raspršenost u načinu na koji ponekad koristimo društvene mreže ili internet; možemo se naći kako pomičemo stranicu po stranicu, a da uopće ne znamo što tražimo. A iza tog „lutajućeg pogleda” možda se nalazi lutajući nemir duha, koji se ogleda u nepromišljenom toku riječi, vrtoglavici ili unutarnjoj nelagodi.

Stoga pogled koji prelijeće s cvijeta na cvijet „može biti simptom istinskog nedostatka korijena; to može značiti da je osoba izgubila sposobnost mirno prebivati u sebi.”^[5] Osjećajući svoju unutarnju prazninu, nastojimo pobjeći van, prema svijetu rastresenosti, i paradoksalno napuštamo jedino mjesto gdje ćemo pronaći Jedinog koji nam može utažiti žeđ. Sveti Augustin opisuje svoje vlastito iskustvo: „Ti si bio u mojoj nutrini, a ja sam bio izvan

sebe! Tamo sam te tražio. Na ta lijepa bića koja si stvorio ružno sam nasrnuo. Ti si bio sa mnom, ali ja ne bijah s tobom. Mene su od tebe udaljavale takve stvari kojih uopće ne bi bilo kada ne bi bile u tebi.”^[6] —

Sve to objašnjava zašto, kako bismo svojim pogledom dosegli srce stvarnosti, trebamo razviti, otvarajući vrata vlastitom unutarnjem svijetu, spokojan proces razlučivanja: usporavanje, razmišljanje, ne prepuštanje žurbi. Na primjer, prije nego pritisnemo "play" na atraktivan video ili seriju, trebali bismo razmisliti je li to stvarno ono što želimo učiniti. Umjereni osoba zna kako bez onih stvari koje mogu naštetiti duši ili nas jednostavno spriječiti da rastemo. On ili ona shvaća da je „žrtva više prividna nego stvarna; jer život u duhu ove žrtve oslobađa od mnogih okova i omogućava da u dubini svoga srca okusi čitavu ljubav Božju.”^[7] —

„Rastresti se! Trebaš se rastresti!... Otvarajući širom svoje oči da dobro uđu slike stvari ili ih gotovo zatvarajući jer tako zahtjeva tvoja kratkovidnost,” piše sveti Josemaría, izazivajući čitatelja. “Zatvori ih posve! Imaj nutarnji život i vidjet ćeš u neslućenim bojama i kontrastu krasote jednoga boljeg svijeta, jednoga novog svijeta, i približit ćeš se Bogu.”^[8] Naravno, utemeljitelj Opusa Dei ne sugerira da prestanemo gledati ili da se odvojimo od svijeta za koji nam sam kaže da je mjesto susreta s Bogom. Umjesto toga, on nam govori da je taj vanjski pogled zapravo povezan s našim nutarnjim svijetom i, u isto vrijeme, pomaže da ga oblikujemo, na bolje ili na gore.

„Sebičan” pogled

Pogled koji nije oblikovan umjerenošću također može nehotice biti vođen posesivnim vlastitim interesom, poput životinje koja traži

svoj plijen. *Sjeti se: oko pohlepno veliko je zlo* (Sir 31,13), upozorava Sveto pismo. Poput pogleda koji luta od cvijeta do cvijeta, ovaj „grabežljivi“ pogled često otkriva način odnošenja prema svijetu koji je duboko ukorijenjen u osobi. Odražava stav nekoga tko sve vidi kroz prizmu vlastitog interesa te stoga procjenjuje svijet u odnosu na neposrednu korist koju mu donosi. Kao da je srce ostalo zaglavljeno, promatrajući sve iz jedne točke gledišta.

Neumjerenost je destruktivna jer otežava osobi da mirno percipira stvari i ljude u svim njihovim bogatim nijansama. To pak utječe na odluke, budući da je nepoznavanje svijeta oko nas prepreka ispravnoj odluci. Proždrljivac je, na primjer, zarobljen u potrazi za užiticima nepca; u pogledu na gozbu, ova osoba nije u stanju uočiti svu kreativnost i ljepotu koja se nudi.

Neće moći ni istinski uživati u zadovoljstvu jedenja bogate i atraktivne hrane niti u obogaćivanju razgovora s drugima.

Ovaj sebičan pogled također utječe na odnose s drugima. Osoba koja nije stekla slobodan i velikodušan način gledanja, sklona je gledati na ljude sa stajališta njihove vlastite koristi, usluge koju može tražiti. Njihova prva reakcija nije gledati druge u oči i nastojati vidjeti kakvi su oni uistinu, koje su njihove potrebe, što se može učiniti za njih, vidjeti jedinstvenost i šarm njihove osobnosti. Ta sljepoća duha, ta nesposobnost da vidimo božanski otisak na drugima oko nas, rezultat je deformiranog načina gledanja, iskrivljenog neumjerenošću. „Naša srca se mogu privezati uz istinita ili lažna bogatstva, mogu naći pravi odmor ili se uspavati, postati lijena i zapasti u mrtvilo,“ rekao je papa Franjo u svojoj poruci za Svjetski dan mladih

2015. „Koliko je snage u toj sposobnosti da se ljubi i da se bude ljubljen! Ne dopustite da ta dragocjena vrijednost bude patvorena, uništena ili izobličena. To se događa onda kada u naše odnose prodre instrumentalizacija bližnjih za svoje sebične ciljeve.“^[9] —

Neki plodovi umjerenosti

Osoba s umjerenim načinom gledanja vidi svijet novim očima i otkriva neočekivana čuda.

Umjerenost nas oslobađa; pročišćava naše srce i omogućuje nam da uspostavimo spokojan odnos s ljudima i stvarima. Pospješuje rast stava iskrenog interesa, a ne zanosi se izgledom ili ishitrenim površnim prosudbama. Prvi plod umjerenosti je, dakle, "smirenost duha", koja proizlazi iz nutarnjeg reda srca.^[10] —

Nezavisan i čist pogled usmjeren je na istinska blaga, ona koja omogućuju autentičan odmor. Jedan

od načina za rast u tome je pokušaj sagledavanja svijeta s gledišta drugih koji opažaju bogate i raznolike nijanse u stvarnosti, kao što se događa s umjetnicima i pjesnicima. Tko se od nas ne sjeća razgovora s nekim tko nam je svojim promišljenim mišljenjem o umjetničkom djelu otkrio nove boje i nijanse u svijetu?

Još jedan plod umjerenosti je sposobnost da se koncentriramo na projekte koje smo si zacrtali. Ne gledanje u mobitel bez dobrog razloga ili negubljenje vremena na internetu kada bismo trebali raditi ili učiti mogu se činiti kao male sitnice u cjelokupnoj slici našeg života. Ali ta mala odricanja mogu zapravo biti odlučujuća za fokusiranje i postizanje, sa svim sposobnostima naše duše, onoga čemu težimo.

Reći „ne“ nečemu što raspršuje naš um na tisuće malih načina,

istovremeno je reći „da“ onome što je stvarno važno. Taj napor također jača naš nutarnji svijet i s vremenom pomaže razotkriti površne stvari kao gubitak našeg vremena i slobode.

„Život opet zadobiva obrise koje je neumjerenost izbrisala; moguće je brinuti se za druge, svoje dijeliti, posvetiti se velikim stvarima.“^[11] —

Nezavisan, spokojan i transparentan pogled omogućuje nam, prije svega, da otkrijemo pravu ljepotu svega oko nas. Vrlina umjerenosti omogućuje nam da uživamo više – ne manje – u životu, kako u duhovnim, tako i u osjetilnim dobrima. Slobodan odnos sa svijetom – oslobođen tjeskobne potrage za užitkom i samopotvrđivanjem – vodi nas do spoznaje istine o stvarima i ljudima; omogućuje nam otkriti ljepotu i kada je diskretno skrivena u stvarima oko nas. „Rečeno je, ne bez razloga, da se samo onaj tko ima čisto srce može istinski smijati. Isto tako, samo oni

koji svijet promatraju čistim pogledom mogu istinski uočiti njegovu ljepotu.”^[12] Umjereni osoba seže dublje u istinu stvorenog svijeta: on mu govori o Bogu. Zato će svatko tko se upusti u ovu avanturu s vremenom moći uzviknuti sa svetim Josemarijom: „Bože moj, u svemu što vidim pronalazim milost i ljepotu.”^[13]

^[1]Sveti Josemaría, *Instruction for the Work of Saint Michael*, 8. prosinca 1941., br. 70.

^[2]Sveti Josemaría, *Instruction for the Work of Saint Michael*, 9. siječnja 1935., br. 135.

^[3]Joseph Pieper, *The four Cardinal Virtues*, University of Notre Dame Press, str. 146. Dostupno online u pdf formatu: <https://archive.org/details/fourcardinalvirt012953mbp/page/n5/mode/2up>.

[4]Sveti Toma Akvinski, *Summa Theologica*, II-II, q. 167 art.1 ad 2; art. 2 ad 1.

[5]Usp. Joseph Pieper, *The Four Cardinal Virtues*, str. 149.

[6]Sveti Augustin, *Confessions*, X, 27, 38.

[7]Sveti Josemaría, *Prijatelji Božji*, br. 84.

[8]Sveti Josemaría, *Put*, br. 283.

[9]Franjo, *Poruka*, 31. siječnja 2015.

[10]Usp. Joseph Pieper, *The Four Cardinal Virtues*, str. 206, aludirajući na svetog Tomu.

[11]*Prijatelji Božji*, br. 84.

[12]Joseph Pieper, *The Four Cardinal Virtues*, str. 249.

[13]Saint Josemaría, *Kovačnica*, br. 415.

Maria Schoerghuber

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
hr-hr/article/vrlo-ljudski-vrlo-bozanski-
xi-tada-nam-svijet-govori/](https://opusdei.org/hr-hr/article/vrlo-ljudski-vrlo-bozanski-xi-tada-nam-svijet-govori/) (26.03.2025.)